

Opetus- ja kulttuuriministeriö

kirjaamo@minedu.fi

oppivelvollisuus@minedu.fi

15.6.2020

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappialta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Ministeriö pyytää lausunnonantajia ilmaisemaan kantansa esitettyjen uudistusten sisältöön, laajuuteen ja voimaantulon ajankohtaan. Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia esittää lausuntonaan seuraavaa.

Oppivelvollisuuden laajentamisen ensisijainen tavoite on nostaa suomalaisten koulutus- ja osaamistasoa sekä varmistaa jokaiselle nuorelle mahdollisuus toisen asteen tutkinnon suorittamiseen. Nämä tavoitteet ovat kannatettavia.

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappian alueella opiskelupaikka voidaan löytää kaikille perusopetuksen päättävälle. Kehitettävää on opiskelijan tilannetta kuvaavien täsmällisten tietojen siirtymisessä nivelvaiheessa, että tarvittavat tukitoimet voidaan järjestää opintojen alusta alkaen toisella asteella, vaikka opiskelija ei olisi perusopetuksessa ollut erityisen tuen piirissä. Haasteena on myös toisen asteen opintojen keskeyttäminen.

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia on kokenut aiempina vuosina erittäin rajusti valtion talouden tasapainottamisen toimenpiteet ja tuo kokemuksestaan johtuen erittäin vahvasti esille ne merkittävät ja todennäköiset riskit, että uudistuksen rahoitus ei ole riittävää ja valtion talouden uusien tasapainottamistarpeiden käynnistyessä mm. koronaelvytyksen ja valtion kestävyysvajeen vuoksi asetettuihin tavoitteisiin ei päästä ja lain vaikutus on päinvastainen. Esitämme arvioitavaksi, päästäänkö lain tavoitteisiin näissä olosuhteissa, ja ettei säädetty laki johda päinvastaisiin tuloksiin. Huolena on, että voisimme joutua leikkaamaan opetuksen ja ohjauksen tunneista, mutta

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia

Urheilukatu 6
95400 Tornio
www.lappia.fi

maksuttomuuteen liittyvät materiaalihankinnat ja kilpailutusprosessit kustannuksineen jäisivät ennalleen.

Esityksessä maksuttomuus näyttäytyy suorana tulosiirtona laitevalmistajille, kustantajille ja liikennöitsijöille. Tehokkaammin lain kannatettaviin tavoitteisiin päästään kohdentamalla resurssit opetukseen ja ohjaukseen aina varhaiskasvatuksesta toisen asteen tutkinnon suorittamiseen ja opiskelijalähtöisen palveluprosessin kehittämiseen monitoimijaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Toteamme, että vähävaraisten opiskelijoiden opintojen tukeminen on kannatettavaa.

Ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon nopea aikataulu aiheutti koulutuksen järjestäjille suuria haasteita toimeenpanossa, koska valtakunnalliset ohjeistukset olivat myöhässä ja tietojärjestelmät keskeneräisiä. Onnistuneen toimeenpanon varmistamiseksi on välttämätöntä varata riittävästi aikaa koulutuksen järjestäjille toimeenpanna muutokset käytännössä. Esitämme, että lain voimaantuloa on siirrettävä myöhemmäksi, ja oppivelvollisuuden pidentäminen ja tutkintoon valmistava koulutus käynnistyvät samanaikaisesti.

Tuomme esille huolen, että alueellinen eriarvoisuus erilaisissa palveluissa, kuten julkinen liikenne ja opiskelijahuollon palvelut, johtaa opiskelijoiden väliseen eriarvoisuuteen. Toivomme asiaan kiinnitettävän huomioita.

Lausumme sisältöön ja laajuuteen lisäksi seuraavaa:

Talous

- Maksuttoman toisen asteen kustannukset tulee kohdentaa vaikuttavampaan toimintaan, opiskelijoiden tukeen, ohjaukseen ja opetukseen sekä monitoimijaisen yhteistyön vahvistamiseen.
- Maksuttoman toisen asteen ammatillisen koulutuksen kustannukset on alimitoitettu. 2019 suoritettu tiedonkeruu ei tuota riittävää tietopohjaa ammatillisen koulutuksen todellisten kustannusten arviointiin.
- Lain toimeenpano vaatii resurssia ohjaukseen, kilpailuttamiseen ja tarvikkeiden ja materiaalien hallinnointiin. Koulutuksen järjestäjän toimintaedellytysten turvaamiseksi on ehdottoman tärkeää, että kaikki oppivelvollisuuteen ja maksuttomaan toiseen asteeseen liittyvät kustannukset korvataan täysimääräisesti ja näiden määrittely on yksiselitteistä.

- Ammatillisen koulutuksen asuntolatoiminnan rahoitus on riittämätöntä ja se tulee saattaa kustannuksia vastaavalle tasolle.
- Tutkintoon valmentavan koulutuksen rahoitus on suunniteltu toteutettavaksi kolmesta eri lähteestä. Tämän rahoituksen tulisi olla sama koulutuksen tai opetuksen järjestäjästä riippumatta. Rahoituksen tulee olla riittävä.
- Rahoituksen jako lukion (59,9Me) ja ammatillisen koulutuksen (26,9Me) kesken ei vastaa todellista kustannusrakennetta koulutusmuodoissa.
- Opiskelijoiden matka- ja majoituskustannukset tulisi järjestää Kelan kautta.

Muita erityiskysymyksiä

- Peruskoulun päättäneiden osaamisen varmistaminen on välttämätöntä. Toimivien tapa asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseen on varmistaa, että peruskoulun päättävät osaavat lukea, kirjoittaa ja laskea ja ymmärtävät yleisiä koulu- ja työelämän pelisääntöjä.
- Tutkintoon valmentavan koulutuksen opetuksen määrää ei tule asettaa laissa, vaan koulutuksen järjestäjän tulee voida toteuttaa koulutusta joustavasti eri tavoin
- Opiskelu-oikeuden kesto olisi neljä vuotta. Tämä rajaus ei tue yksilöllisiä opintopolkuja.
- Opintojen väliaikaisen keskeyttämisen ehtojen tiukentaminen ei tue yksilöllisiä opintopolkuja.
- Osa-aikainen opiskelu tulee mahdollistaa oppivelvollisille yksilöllisten opintopolkujen tukemiseksi.
- Opintojen edistymisen seuranta tulee selkiyttää ja ohjeiden tulee olla koulutuksen järjestäjien käytössä ennen lain toimeenpanoa.
- Jo olemassa olevia kansallisia järjestelmiä (Opintopolku, Koski, eHOKS) tulee kehittää, eikä oppivelvollisuuden seuraamista varten tule perustaa erillistä palvelua.
- Koulutuksen järjestäjillä tulee olla mahdollisuus järjestää jatkuvahaku ilman Opintopolkua omissa järjestelmissä.
- Palveluiden saatavuudessa on alueellisia eroja, esim. psykologipalvelut.

- Koulukuljetukset asettavat opiskelijat eriarvoiseen asemaan erityisesti harvaan asutuilla alueilla

Yhteenveto

Rahoituksen riittävyys tulee varmistaa ja varautua todellisten kustannusten täysimääräiseen kattamiseen.

Kaikkien perusopetuksen päättävien riittävä osaaminen tulee varmistaa.

Tuki, ohjaus ja opetus sekä monitoimijainen yhteistyö aina peruskoulun alusta toiselle asteelle saakka tulee asettaa muutoksen resursoinnin painopisteeksi.

Aikataulu oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvien muutosten osalta on kireä ja sitä on siirrettävä.

Hakeutumisvelvollisuus ja nivelvaiheen koulutusten yhdistäminen ovat muutoksia, jotka tukevat uudistuksen kannatettavia tavoitteita.

Kemi-Tornionlaakson koulutuskuntayhtymä Lappia

Virpi Lilja

Virpi Lilja

Kuntayhtymän johtaja/rehtori